

Projekt ustawy abonamentowej trafia do konsultacji publicznych

Abolicja dla osób posiadających zaległości z tytułu nieuiszczania opłat abonamentowych, uproszczona rejestracja odbiorników i poprawa skuteczności poboru abonamentu RTV, a tym samym wsparcie dla misji pełnionej przez media publiczne – to główne korzyści wynikające z projektu nowelizacji ustawy o opłatach abonamentowych. Przygotowany przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego projekt 7 marca 2017 r. trafia do konsultacji publicznych i uzgodnień międzyresortowych.

Skuteczność poboru opłat

Poprawienie poboru opłat abonamentowych nastąpi dzięki włączeniu dostawców telewizji płatnej (operatorów sieci kablowych i platform satelitarnych) do procesu rejestracji odbiorników oraz identyfikacji ich użytkowników. Rozwiązanie to ma charakter tymczasowy i stanowi pierwszy krok w procesie poprawy systemu finansowania nadawców publicznych w Polsce.

Według danych GUS w około 97% gospodarstw domowych znajdują się odbiorniki telewizyjne. Tymczasem obowiązku rejestracji odbiorników dopełniło 49,5% gospodarstw domowych, z czego 47,2% korzysta ze zwolnień. Szacuje się, że gospodarstw domowych regularnie uiszczających opłaty abonamentowe w Polsce (po odjęciu wpłat zaległych i należności uzyskanych w drodze egzekucji) jest ok. 13%. W rezultacie, Polska ma największy wśród krajów europejskich ubytek w poborze opłat abonamentowych. Ubytek ten, od lat rządu znacznie ponad 50%, jest absolutnym ewenementem w skali europejskiej. W innych krajach ubytki w poborze zbliżonych opłat wynoszą zwykle nie więcej niż kilka procent.¹

Abolicja

Zmiany w ustawie o opłatach abonamentowych wiążą się z abolicją dla osób posiadających zaległości z tytułu nieuiszczania opłat abonamentowych. Według informacji KRRiT na koniec 2016 r. z uiszczeniem opłat abonamentowych zalegało ponad 2 miliony gospodarstw domowych, w których były zarejestrowane odbiorniki radiowe lub telewizyjne. Kwota zaległości za ostatnie 5 lat (w stosunku do których możliwa byłaby egzekucja) przekraczała 3 mld złotych.

Obecny system rejestracji odbiorników radiowych i telewizyjnych wyłącznie za pośrednictwem Poczty Polskiej nie sprawdził się w praktyce. Ze względu na brak możliwości kontroli wykonywania obowiązku rejestracji, wiele osób od niego się uchyla. Projekt nie zakłada jednak zmiany systemu rejestracji, a jedynie uzupełnienie go i ułatwienie dokonywania rejestracji dla zobowiązanych. Z jednej strony zapewnia łatwiejszy sposób rejestracji (za pośrednictwem dostawcy telewizji płatnej), a z drugiej większą możliwość kontroli wykonywania ustawowego obowiązku.

Dostawcy telewizji płatnej będą odbierać zgłoszenia rejestracyjne

Projekt zakłada, że dostawcy telewizji płatnej powierzone będzie wykonywanie zadania publicznego polegającego na odbieraniu od klienta zgłoszenia rejestracyjnego odbiornika, jeśli klient zdecyduje się na złożenie zgłoszenia za pośrednictwem dostawcy. Należy podkreślić, że wszyscy dostawcy telewizji płatnej w Polsce świadczą w ramach swojej działalności usługę dostępu do programów nadawców publicznych. Każdy dostawca telewizji płatnej ma w swoim podstawowym pakiecie programów – programy rozpowszechniane przez Telewizję Polską. Skoro tacy dostawcy uzyskują korzyści z rozprowadzania programów nadawcy publicznego, uzasadnione jest włączenie ich w system poboru

¹ Np. wg danych EBU: Niemcy – 2%, Słowacja – 4%, Austria – 4%, Wielka Brytania – 5%, Norwegia – ok. 7%, Czechy – ok. 8%, Rumunia – 9,5%, Dania – ok. 10%, Szwecja – 11%, Irlandia – 15%. Najwyższy ubytek poza Polską notowano we Włoszech – sięgał on ok. 30%, w następstwie czego zmieniono tam w 2015 r. system poboru opłat abonamentowych.

opłat abonamentowych, z których wpływy przeznaczone są na realizację misji publicznej tych nadawców.

Rejestracja odbiorników nadal zadaniem Poczty Polskiej

Przekazywanie zadań publicznych podmiotom spoza administracji publicznej jest sposobem ich realizacji przyjętym w odniesieniu do wielu sfer działalności państwa. Już w chwili obecnej na podstawie ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie powierzane jest wykonywanie szeregu zadań publicznych m.in. organizacjom pozarządowym, spółkom czy spółdzielniom socjalnym. Pamiętać trzeba, że zadanie powierzone dostawcom telewizji płatnej ma bardzo ograniczony charakter. Nie będą rejestrować odbiorników, ani kontrolować wykonywania obowiązku rejestracji, ani pobierać opłat od abonentów, a jedynie przekazywać ich zgłoszenia Poczcie Polskiej. To Poczta Polska w dalszym ciągu będzie wykonywała wszystkie pozostałe zadania związane z rejestrowaniem i pobieraniem opłat abonamentowych. Dalej będzie też istniała możliwość dokonanie zgłoszenia odbiornika za pośrednictwem Poczty Polskiej.

Należy jednak podkreślić, że niezaangażowanie przedsiębiorców w wykonywanie tego rodzaju zadań publicznych jak przewidziane ustawie, nie znaczy, że powierzanie im różnego rodzaju zadań jest niewłaściwe bądź niezgodne z prawem. Ustawa w sposób zgodny z Konstytucją może nakładać na różnego rodzaju podmioty nowe obowiązki, szczególnie jeżeli wiąże je – jak w przypadku tego projektu - z możliwością uzyskania wynagrodzenia za ich wykonywanie.

Bezpieczeństwo danych osobowych

Poczta Polska będzie miała prawo do informacji o abonentach – tzn. będzie mogła skierować do dostawców usług telewizji płatnej zapytanie dotyczące poszczególnych klientów w celu ustalenia obowiązku zarejestrowania przez nich odbiornika. Dotyczy to zwłaszcza sytuacji, w której zobowiązany do wnoszenia opłat zaniecha rejestracji albo wyrejestruje odbiornik, mimo że jest prawdopodobne, że dalej go używa /posiada .

Ustawa w sposób szczegółowy ureguluje sposób przekazywania danych osobowych, a także ich ochrony. Ustawa zapewni, że dane te będą przekazywane w sposób w pełni zgodny z zasadami wynikającymi z ustawy o ochronie danych osobowych. Należy podkreślić, że do przekazywania danych Poczcie Polskiej nie będzie wymagana zgoda każdego klienta dostawcy telewizji płatnej. Zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych przetwarzanie danych jest dopuszczalne bez zgody osoby, której te dane dotyczą, jeżeli „jest to niezbędne dla zrealizowania uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa”. Projektowana ustawa wskaże, jakie działania (tworzenie i uaktualnianie zbiorów danych podmiotów obowiązanych do uiszczania opłat abonamentowych lub z nich zwolnionych, łącznie z tytułem i okresem zwolnienia) i w jakim celu (ustalenia podmiotu obowiązane do uiszczania opłaty abonamentowej, jej poboru lub egzekucji) będzie mogła podejmować Poczta Polska jako administrator danych osobowych. Poczta Polska będzie zobowiązana do stosowania środków technicznych i organizacyjnych w celu zabezpieczenia posiadanych danych osobowych – środki te zostaną określone w rozporządzeniu.

Przekazanie danych Poczcie Polskiej nie stanowi także naruszenia tajemnicy przedsiębiorstwa. Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego baza danych o klientach może jedynie w określonych przypadkach stanowić tajemnicę przedsiębiorstwa. Ochronie tajemnicy podlegałyby bazy zawierające wszystkie informacje związane z relacjami między przedsiębiorcą a klientem i to jedynie sytuacji gdy jej przekazanie mogłoby zostać wykorzystane do działalności konkurencyjnej przez podmiot, który otrzyma dane. Projekt w zasadniczy sposób ograniczy ilość danych osobowych przekazywanych Poczcie Polskiej – znajdą się tu tylko imiona, nazwiska, dane adresowe i ewentualnie numer PESEL. Nie będzie więc pozostałych danych takich jak okres obowiązywania umów, szczegółowe informacje dotyczące umów (pakiety i programy preferowane przez klienta), historia transakcji, czy informacje dotyczące

wysokości płatności. Poczta Polska będzie mogła wykorzystywać te dane wyłącznie w celu pobierania opłat abonamentowych – nie ma zagrożenia, że wykorzysta to do działalności konkurencyjnej z dostawcami usług telewizji płatnej, której Poczta Polska zresztą nie prowadzi. Dane, które będą przekazywane Poczcie Polskiej mają węższy charakter niż dane przekazywane przez dostawców telewizji płatnej rejestrom dłużników i firm windykacyjnych (podmioty te otrzymują jeszcze m.in. dane o wysokości zadłużenia). W przypadku gdy dostawca telewizji płatnej przekaże dane o swoim dłużniku, np. do Biura Informacji Gospodarczej funkcjonującego jako spółka akcyjna w oparciu o ustawę o udostępnianiu informacji gospodarczych i wymianie danych gospodarczych dostęp do tych danych posiada wiele organów administracji publicznej, sądy, a nawet komornicy. Dane te udostępniane są przy tym w celu dochodzenia należności o charakterze cywilnoprawnym. Projektowana ustawa zobowiązuje do przekazywania danych w celu dochodzenia należności o charakterze daniny publicznej.

Wprowadzenie ustawy nie doprowadzi także do naruszenia tajemnicy telekomunikacyjnej. Należy bowiem pamiętać, że zgodnie z art. 159 ust. 2 pkt 4 ustawy – Prawo telekomunikacyjne przekazywanie danych objętych tajemnicą telekomunikacyjną nie jest zakazane, jeżeli jest konieczne z powodów przewidzianych ustawą. Ustawa nowelizująca ustawę o opłatach abonamentowych umożliwi korzystanie z tych danych wyłącznie w ściśle określonym celu, a tym samym wyłączy przepisy o ochronie tajemnicy telekomunikacyjnej. Ponownie należy przy tym podkreślić, że dane objęte tajemnicą telekomunikacyjną, przekazywane Poczcie Polskiej poddane będą szczególnej ochronie, która została wyżej opisana w zakresie danych osobowych. Poczta Polska będzie miała bardzo ograniczony zakres przetwarzania tych danych, a także wąsko będzie określony cel ich przetwarzania. Będzie także musiała objąć je szczególnymi środkami zabezpieczającymi.

Obowiązki nakładane na dostawców telewizji płatnej będą odpłatne

Wszystkie obowiązki nakładane na dostawców telewizji płatnej przewidziane w projektowanej nowelizacji ustawy o opłatach abonamentowych, jako generujące po stronie tych podmiotów koszty, będą odpłatne. Wysokość wynagrodzenia określi Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji w rozporządzeniu. Wynagrodzenie obejmie nie tylko zwrot kosztów poniesionych przez dostawcę telewizji płatnej, ale także rozsądny zysk.

Regulacja przejściowa przewiduje również jednokrotne przekazanie Poczcie Polskiej informacji o abonentach telewizji płatnej oraz przekazanie przez dostawców takiej telewizji klientom komunikatu o obowiązku rejestracji odbiornika i uiszczenia opłat abonamentowych. Także w tym zakresie przekazany będzie wyłącznie minimalny zakres danych klientów, z zachowaniem zgodności z przepisami dotyczącymi ochrony danych osobowych.

Należy podkreślić, że przekazanie danych klientów, którzy zawarli umowy z dostawcami telewizji płatnej przed wejściem w życie ustawy, nie znaczy że Poczta Polska będzie mogła egzekwować opłaty za ten okres. Zgodnie z ustawą Poczta Polska będzie mogła egzekwować opłaty abonamentowe wobec takich osób jedynie od dnia wejścia ustawy w życie. Jeżeli dokonają one rejestracji w miesiącu, w którym ustawa wejdzie w życie – nie poniosą żadnych konsekwencji dotychczasowego nieuiszczenia opłat.

Wprowadzenie powyższych regulacji jest niezbędne dla zapewnienia skutecznego poboru opłat abonamentowych, a co za tym idzie dla poprawy i stabilizacji finansowania zadań mediów publicznych, tak aby mogły one być realizowane bez ulegania presji komercyjnej.